

GURE ERAKUNDEA GUNE SEGURUA BIHURTU

Asoziazionismoan
sexu-jazarpenari aurrea hartzeko
eta aurka egiteko gida



GURE ERAKUNDEA GUNE SEGURUA BIHURTU.

Asoziazionismoan sexu-jazarpenari aurrea hartzeko eta aurka egiteko gida

Egilea: **Ellacuría Fundazioa**

Arrupe Etxea - Aita Lojendio 2, 1 eskuina 48008 Bilbo

Tel.: 944465992

info@fundacionellacuria.org | www.fundacionellacuria.org

Diseinua eta maketazioa: **Erreka Multimedia S.Coop**

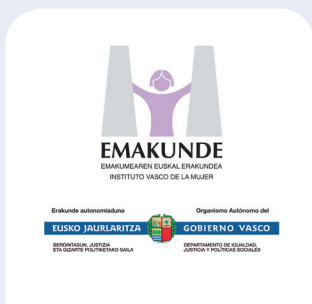
Edizioa: **Bilbo, 2021eko abendua**



Gida honek Creative Commons

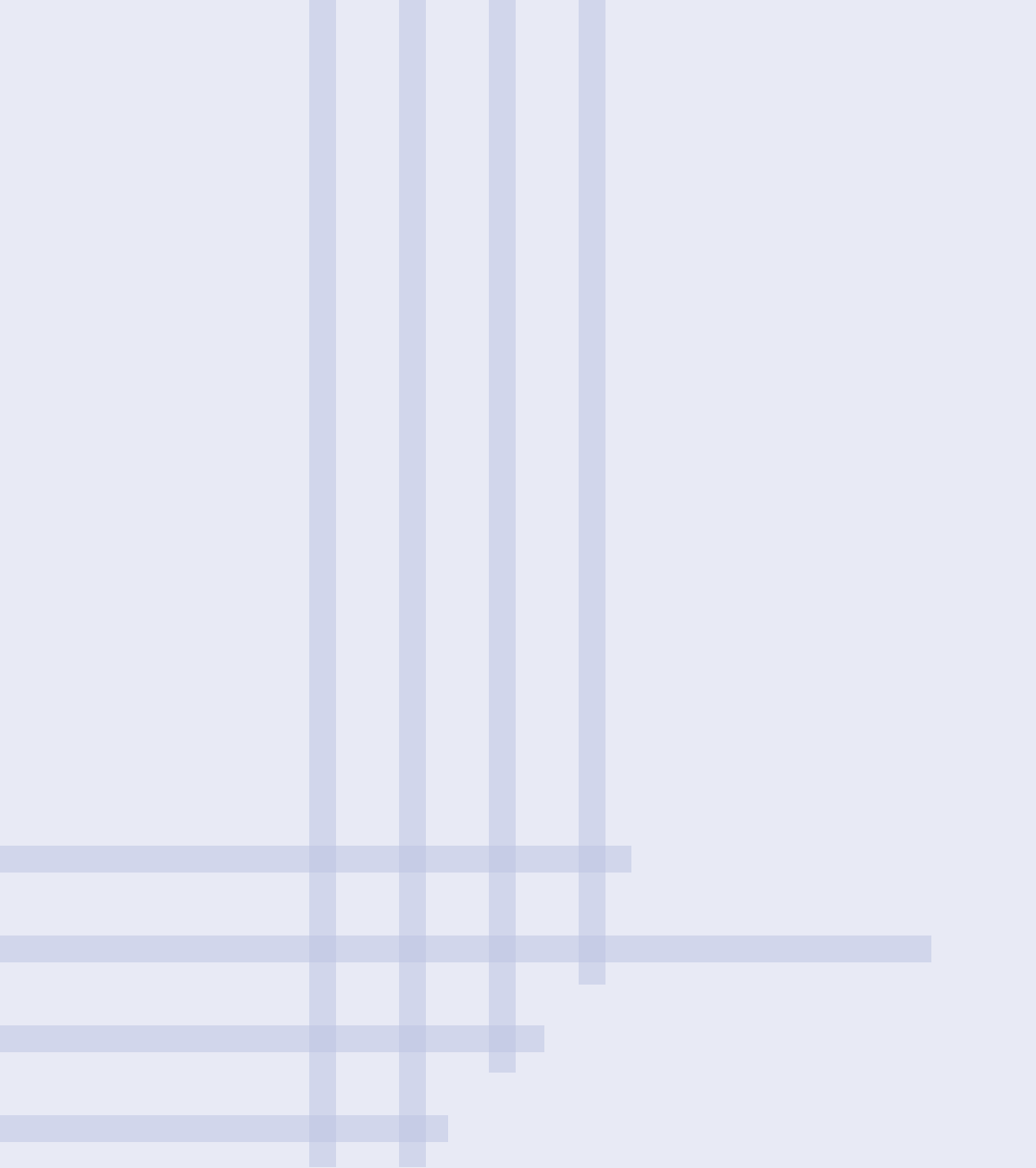
Aitortu-EzKomertziala-LanEratorririkGabe 4.0 Nazioartekoa lizentzia du

Laguntzailea:



AURKIBIDEA

AURKEZPENA	6
1. ZATIA ORIENTABIDE OROKORRAK	12
1. Zer da sexu-jazarpena?	12
- Kontuan izan beharreko alderdiak	13
2. Erabakitzeko askatasuna: adostasuna	15
- Adostasunerako irizpideak	15
- Hitzak ez dira nahikoa: “Bakarrik bai da baietz”etik harago	17
3. Ez begiratu beste aldera: “Bystander intervention”	19
- Nola joka dezakegu?	20
4. Babesten dutenak babestu: Genero-indarkeria Isolatzailea	22
2. ZATIA NOLA LANDU PROTOKOLO BAT	26
Sexu-jazarpenaren aurka jarduteko protokolo bateko oinarrizko puntuak	28
1. Izenburua, data eta sarrera	28
2. Helburuak	29
3. Definizioak	29
4. Printzipioak eta irizpideak	30
5. Nori erasaten dio Protokoloak: ezartzeko eremua	31
6. Elkartearen eta elkartekideen erantzukizunak eta betebeharrak	32
7. Nola esku hartzen eta ebazten da	32
8. Babesteko, laguntzeko eta konpontzeko neurriak	34
9. Erantzuteko denbora	35
10. Protokoloaren berrazterketa	35
11. Prebentzio-ekintzak	36
BIBLIOGRAFIA	38



AURKEZPENA

AURKEZPENA

Elkarteak harremanetarako guneak dira eta helburu komun bat dugun pertsonak elkartzen gara. Baina elkarrekin lan egiteko, topo egiteko, ikasteko, gure ametsak egia bihurtzeko eta gure errealitatea egiaz eraldatzeko, gure erakundera gerturatzen den pertsona bakoitzak segurtasunez eta askatasunez gerturatu behar du. Elkarteeetan sexu-jazarpena ez da beste gune batzuetan baino ohikoagoa, baina eremu askotan gertatzen dela dakigunez (enpresan, unibertsitatean, kirolean...), inozoa litzateke guri inoiz ez zaigula gertatuko pentsatzea. Hitz egin beharra daukagu eta neurriak hartu behar ditugu...

- Elkartean mundu guztia seguru senti dadin.
- Horrelakoak egin ditzakeen jendea geldiarazteko. Eta jakin dezaten horrelakoren bat gertatzen bada, ondorioak izango dituztela. Hau da, jazarleek gure elkarteetan inolako zigorgabetasunik ez dutela izango.
- Jazarpena jasan dezakeenak, epaitua izango den beldurrik izan gabe salatu dezan.

Jazarpena gaurkotasun handiko gaia da, ikusgarritasuna du gaur egun, telebistan, irratian, sare sozialetan... toki guztietan dago. Baina behar bezala tratatu beharreko gaia ere bada, ezin da edonola tratatu, oso garrantzitsua baita zuzen aurre egitea eta biktimarentzat are ondorio larriagoak ez izatea. Hori dela eta, “Voces Unidas-Elkartutako Ahotsak” elkartearen saretik zorrotz prestatu nahi izan gara eta gai honi buruz nazioarteko punta-puntako ikerketek



zer esaten duten jakin nahi izan dugu, gure elkarteetan gauzak hobeto nola egin guztion artean partekatzeko. Aurkezten dugun gida lan horren emaitza da, gure kide guztiei gaiaren erabilgarritasunaren berri emateko tresna bat izan dezagun, horrek ekar diezagukeenaren berri eman diezaiegun eta babestuta eta informatuta sentitzeko aukera izan dezaten.

Jazarpenaren aurka irmo jardutea eta prebenitzea, eta ez isiltzea edo ezkutatzea ezinbesteko bideak dira gure elkarteak indartsuagoak, demokratikoa-goak eta gure helburuekin koherenteak izan daitezen.

“Voces Unidas-Elkartutako Ahotsak” elkarten sarea

- Asociación de Cameruneses en Bizkaia (ACABIZ)
- Asociación de cooperación al desarrollo de mujeres Kongovascas FAMEK ELKARTEA
- Euskal Herriko Nepaliar Komunitatearen Elkartea EUSKONEPAL
- Asociación de ruso-parlantes de Euskadi RODINA
- Asociación de Malienses de Bizkaia (BENKADI)
- Asociación de Mujeres Saharauis en el País Vasco - La Liga
- Asociación Diáspora Saharaui en Bizkaia (DISABI)
- Asociación Guine Vizcaya
- Asociación Haldi Fotty - Debatimos y acordamos
- Asociación Oodua Progressive Union - Yoruba y amigos de Yoruba en el País Vasco
- Asociación Solidaridad y Desarrollo NDE de Bizkaia (A.SO.NDE.BIZ)



Giza Eskubideen Aldarrikapenaren 20. artikulua honako hau dio: *“Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea”*. Hala dio Euskadiko Elkarteei buruzko Legeak ere (2007) eta honako behar hau azpimarratzen du: *“ekintza positiboak sustatuko dituzte, hartara emakumeei eta gizonei elkarleen alor eta gune orotan modu parekidean izatea eta parte hartzea eragozten dieten oztopoak kentzeko”*.

Gauregun ohartzen gara elkarteak egiaz herritarren partaidetza demokratikoko guneak izateko, inguru seguruak eta jazarpenik gabeak ere izan behar direla.

Ignacio Ellacuría Fundazio Sozialak sortu zenetik laguntzen die migratzaileen elkarleen partaidetza-prozesuei, gizarte-eraldaketarako eragile aktibo indartsuak izan daitezen, garatu daitezken eta zeregin hori azaleratu dezaten. Aurkezten dugun Gida hau elkarteak indartzeko ahaleginetik sortu da, gizarte-erakundeetan sexu-jazarpena prebenitu ahal izateko tresna erabilgarri eta praktikoa izateko asmoz.

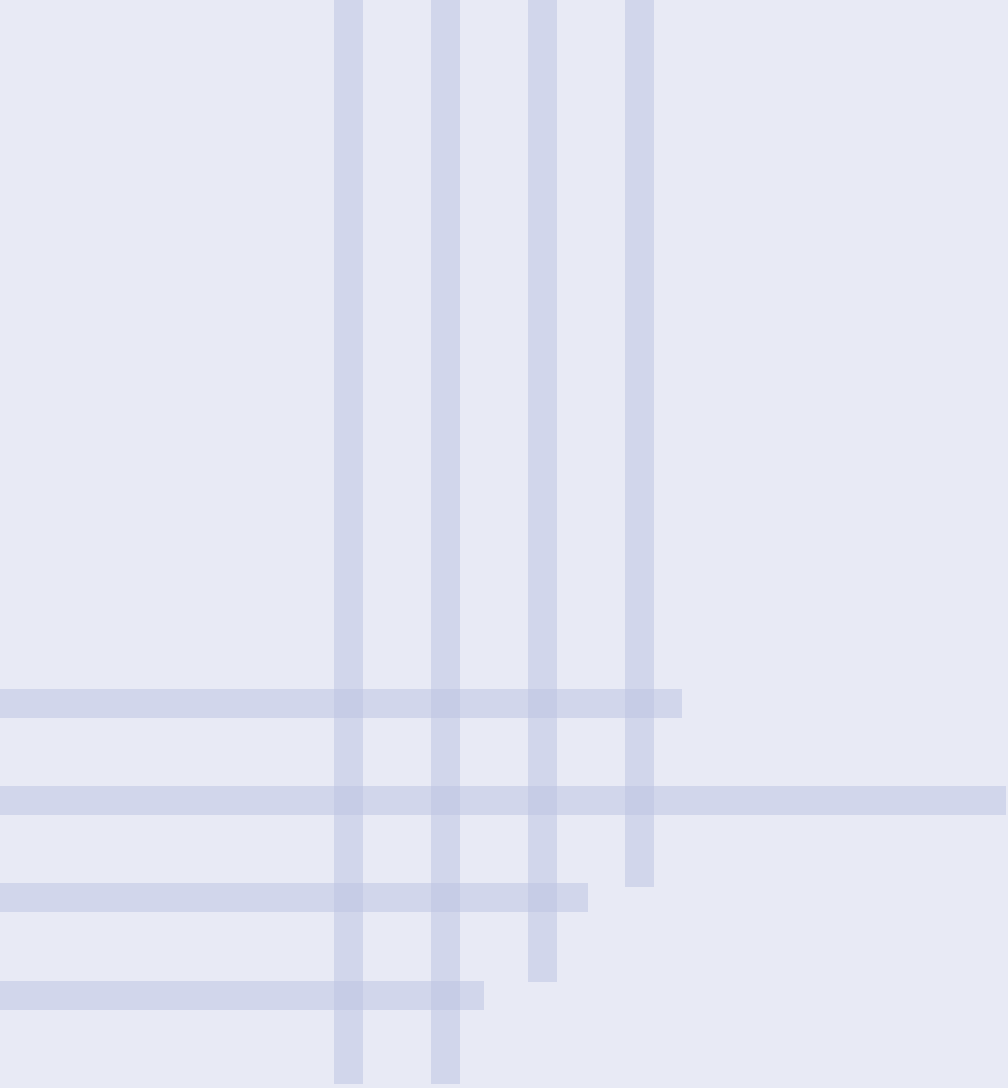


Gida hau modu parte-hartzailean egin da. 2021ean, Ellacuría Fundazioak, “Voces Unidas-Elkartutako Ahotsak” elkartearen Sarearen bidez, kalitate oso handiko sentsibilizazio- eta prestakuntza-prozesu bat koordinatu du Ana Vidu Afloarei doktorearekin (California-Berkeleyko Unibertsitateko eta Deustuko Unibertsitateko ikertzailea, genero-indarkeriaren eta jazarpenaren prebentzioan eta “Me too Universidad” sarearen sortzaileetako bat). Alor honetako nazioarteko ekarpen zientifiko garrantzitsuenak ezagutu asmoz, 20 elkarte baino gehiagotako 80 pertsonak baino gehiagok hartu zuten parte prestakuntzan. Ondoren, etorkinen elkarteetako partaideak sartu ziren Gida hau egiteko lan-batzorde arduradunean. Aldi berean, hainbat erakunde hasiak dira beren protokoloak idazten eta ezartzen.

Neurri horiek izatea eta behar bezala aplikatzea oso lagungarria izango da elkarteak hainbat dimentsiotan hobetzeko, ez soilik jazarpena gainditzeko bidean, baizik eta, elkarte horiek gune parte-hartzaileagoak, berdintasunezkoagoak, libreagoak eta gizartean eragin handiagoa dutenak izateko ere bai.

José Javier Pardo Izal, Ellacuría Fundazioaren zuzendaria





1. ZATIA ORIENTABIDE OROKORRAK

1. ZATIA ORIENTABIDE OROKORRAK

1. Zer da sexu-jazarpena?

Jazarpenaz hitz egitea oso garrantzitsua da elkarteentzat eta han harremanak errazago alda ditzakegu, adiskideen artean bageunde bezala hitz egiten baitugu, ezagunen artean.
Malika¹

Azken urteotan, gizartean aurrerapen handia egin da indarkeriari eta sexu-jazarpenari buruzko kontzientziazioan, gaiari buruzko ikerketari esker, bai eta biktimek (lagundu dieten pertsona eta kolektibo askorekin batera) egindako mobilizazioei eta salaketei esker ere. “Me too” edo “Nik sinesten dizut” bezalako mugimenduak garrantzitsuak izan dira isilik ez egoteko, biktimei elkartasuna adierazteko eta berdintasunaren aldeko borrokan beste urrats bat egiteko.

Diskriminazio-egoera adina jazarpen mota daude: arrazagatik, pertsona baten sexuagatik, genero-identitateagatik, sexu-orientazioagatik, erlijioagatik, adinagatik, jatorri nazional edo etnikoagatik, sinesmen politikoengatik, desgaitasun batengatik, etab. Gure elkarteetako kide guztiek dute diskriminaziorik eta jazarpenik gabeko ingurune batean parte hartzeko eskubidea. Hemen aurkezten dugun dokumentuan sexu-jazarpena aztertzen dugu, hau da, tipo sexualeko jazarpena.

Sexu-jazarpena, genero-indarkeria mota bat da² eta oraindik ohikoegia da gure gizartean: **Europar Batasunean bi emakumetik bat (% 55) sexu-jazarpenaren biktimia izan da** gutxienez behin 15 urte zituenetik³. Ikerketa askok⁴ adierazten dute pertzepzio desberdinak daudela sexu-jazarpena denari eta ez denari buruz; horregatik, arazoa onartzeaz gain, oso beharrezkoa da identifikatzen jakitea. Europako zuzentarauek honela definitzen dute:

¹ Malika elkarte bateko kidea da. Gida honetan aipatzen diren denak elkarteetako kideak dira eta egiazko izenaren orde, izenorde bat erabili da.

² European Comission: *What is gender-based violence?* https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

³ FRA - Europar Batasuneko Oinarritzko Eskubideen Agentzia (2014): *Europar Batasuneko Oinarritzko Eskubideen Agentziaren inkesta, emakumeen aurkako indarkeriari buruz* https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_es.pdf

⁴ Latcheva, R. (2017). Sexual Harassment in the European Union: A Pervasive but Still Hidden Form of Gender-Based Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(12), 1821-1852.



ZER DA SEXU-JAZARPENA?

*"Nahi ez den portaera mota oro, ahozkoa, ahozkoa ez dena edo fisikoa, izaera sexuala duena eta pertsona baten duintasuna urratzea xede edo ondorio duena, bereziki jokabide horrek giro larderiatsua, etsaitasunezkoa, apalesgarria, umiliagarria edo iraingarria sortzen duenean"*⁵

KONTUAN IZAN BEHARREKO ALDERDIAK:

Komeni da gogoratzea sexu-jazarpena edozein testuingurutan gerta daitekeela, hala nola elkarteko kideen artean, sexu bereko pertsonen artean, antolatzen dugun ekitaldi batera joaten diren pertsonen artean edo bazkideen eta boluntarioen artean. Oso sotila izan daiteke eta ez dugu inoiz erlatibizatu behar, inoiz ez gara justifikatzen saiatu behar edo inoiz ez dugu garrantzia eman gabe utzi behar:

- Bai gizonak bai emakumeak izan daitezke biktima edo erasotzaile; hala ere, gogoan izan behar dugu biktima gehienak emakumeak direla, eta erasotzaile gehienak, aldiz, gizonak⁶.
- Jazarleak mota guztietako maila sozialetan, hezkuntza-mailetan, lanpostuetan, erakundeetako erantzukizunetan eta talde etniko, erlijioso edo politiko guztietan daude.
- Ez dute aitzakiek balio: "Adarra jotzen ari ginen", "Beste garai batekoa da", "sentiberatasun handiegia duzu", "behin besterik ez da izan", "txorakeriatan ibili besterik ez nuen nahi"... jazarpena justifikatzeko behin eta berriro erabiltzen diren esaldiak dira. Sexu-jazarpena botere-abusua da, sexu-jokabidea etsaigorako eta erasorako erabiltzen duena.
- Jazarlea beti da jazarpena egin izanaren erantzulea. Biktimaren itxurak edo janzteko moduak, portaerak edo ekintzek ez dute inoiz jazarpena justifikatuko. Biktimak inoiz ez du errurik eta hori da, hain zuzen ere, jazarpenaren aurkako nazioarteko mugimenduaren eta literatura zientifikoaren oinarritzko printzipioa.

⁵ Europako Kontseilua (2011): *Europako Kontseiluaren 2011ko Hitzarmena emakumearen kontrako indarkeria eta etxeko indarkeriaren kontra* (40. artikulua).

⁶ European Institute for Gender Equality: *Gender Statistics Database*. https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/ta_wrklab_wrk_cond_wrkcultdiscr_ewcs_harassment/bar

MODU BAT BAINO GEHIAGOKO SEXU-JAZARPENAK⁷:



- Nahi gabe emandako musuak, besarkadak edo egindako ukituak.
- Iraintzen zaituzten aipamen edo broma sexualki limurtzaileak.
- Topaketa baterako gonbidapen desagokiak.
- Zure bizitza pribatuari buruzko galdera laidogarriak.
- Zure itxura fisikoari buruzko aipamen mingarri laidogarriak.
- Kikiltzen zaituzten begirada desagokiak edo lizunak.
- Norbaitek bidaltzen edo erakusten dizkizun irudi, argazki edo opariak, eduki sexualki esplizitua dutenak, eta iraintzen zaituztenak.
- Jokabide exhibizionista lotsagabeak.
- Norbaitek zure borondatearen kontra ikustera behartzen zaituen material pornografikoa.
- Iraintzen zaituzten mezu elektronikoak edo SMS sexualki esplizituak.
- Iraintzen zaituzten iradokizun desagokiak, sare sozialetan edo Interneteko foroetan.

GOGOAN IZAN!

Jokabide bat sexu-jazarpena den jakiteko gertakari zehatzak eta testuingurua izan behar dira kontuan, baita jazarpena jasan duen pertsonarentzako ondorioak eta borondaterik eza ere. Nolanahi ere, jazarpena den ala ez jakiteko **funtsezko faktoreetako** batzuk honako hauek dira:

- Erasandako pertsonak **egintza egin nahi ez izatea**
- eta **errepresalien beldurrik gabe urruntzeko aukera** izatea.

⁷ FRA – Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentzia (2014): *Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziaren inkesta, emakumeen aurkako indarkeriari buruz*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_es.pdf

2. Erabakitzeako askatasuna: adostasuna

Argi dago, denak ados egon behar dira edozer gauzatarako, bestela jazarpena da. Horregatik hitz egin behar dugu honi buruz.
Karim

“Nahi ez den jokabidea” esaten dugunean sexu-jazarpenari aurrea hartzeko ezinbesteko kontzeptu bati lotuta dago: adostasunari. Hau da, **edozein proposamen askatasun osoz onartzeari edo ez onartzeari**. Egoera sexual batean, eroso sentitu behar gara egiten ari garenekin edo esaten digutenarekin eta, aldi berean, edozein unetan geratzeko aukera dugula sentitu behar dugu.

ZER DA ADOSTASUNA?



Adostasuna baimena ematea da, harreman afektibo-sexuala izateko aktiboki ados egotea inolako presiorik gabe. Eta zerikusia duten aldeek ahoz edo bestelako keinu argiekin ematen dute baimen hori; inolako zalantzarik ez da egoten.⁸

ADOSTASUNERAKO IRIZPIDEAK

Inoiz ez da pentsatu behar bestea ados egongo dela, ez aurrez izan duen jokabide baten ondorioz, ez janzkeraren ondorioz edo doan tokiaren ondorioz. Hainbat herrialdetako erakunde zibilen kanpainen⁹ ezaugarri hauek adierazi dituzte adostasuna egoteko:

- **Akordio libre da:** harremanean parte hartzen dugun pertsona guztiok ados egon behar dugu harreman hori izatearekin, aldi guztietan. Askatasunez erabaki behar dugu; hau da, adostasuna ez da lortzen indarraren, presioaren, manipulazioaren, mehatxuen edo larderiaren bidez, ezta drogen edo alkoholaren eraginpean egonda ere, eta lo gaudenean ere ez.
- **Gogotsua da:** Parte hartu nahi dugu ilusionatzen eta kitzikatzen gaituelako eta gogotsu gaudelako, eta ez hori egiteko presioa sentitzen dugulako. Nahi ditugun gauzak eta nahi ditugun bezala egitea da, ez guk egitea espero den gauzak egitea.

⁸ National Sexual Violence Resource Center. *I Ask for Consent. Sexual Assault Awareness Month*. <https://www.nsvrc.org/saam/2019>

⁹ Planned Parenthood Federation of America. *Adostasun sexuala*. <https://www.plannedparenthood.org/learn/relationships/sexual-consent>

- **Zehatza da:** zerbait egin nahi izateak, adibidez festa batean musu emateak, ez du esan nahi beste ezer egin nahi dugunik, adibidez, sexu-harremanak izan. Hau da, ekintza afektibo-sexual jakin baterako une jakin batean egondako adostasunak ez du beste era bateko jarduera afektibo-sexualerako baimena ematen, ezta beste batzuetarako ere.
- **Informatua da:** adostasuna emateko, pasako denari edo egin nahi denari buruzko informazio osoa izan behar dugu. Zer eta noiz onartzen dugun jakitea da.
- **Aldatu daiteke:** egin nahi dugunaz iritziz aldatzeko eskubidea dugu eta beste pertsonak onartu egin behar du. Inoiz ez da iritziz aldatzeko beranduegi. Adostasunik ez dagoela esanez gero, jarduera afektibo-sexualari berehala utzi behar zaio.

Isilik egoteak ez du baietz esan nahi. Gizon askok hala uste dute, isilik egoteak baietz esan nahi duela. Epaiketan behin galdetu zidaten nik ezetz esan al nuen eta nik erantzun nien "ez" ez nuela esan, baina negarrez hasi nintzela eta horrek ezetz esan nahi zuela. "Ez" esateko modu bat baino gehiago daude.
Surya

"EZ EZETZ DA"TIK "BAKARRIK BAI DA BAIETZ"ERA



Diskurtso jazarlearen arabera, emakume batek proposamen bati uko egi-ten dihonean, egiaz esan nahi duena 'bai'¹⁰ da; bada, diskurtso horri aurre egiteko, mugimendu feministak eta bortxaketaren aurkakoak hasiera batean **"ez ezetz da"** leloa sortu zuen eta, argi utzi "ez" esaten denean esanahi literala duela, beste interpretaziorik gabe. Oso errotuta zegoen diskurtso jazarleari aurre egiteko urrats bat izan arren, ez zela nahikoa ikusi zen, pertsona batzuek ezin zutela aurre egin edo 'ez' esan egoera jakin batzuetan, adibidez, konorterik gabe edo intoxikatuta daudenean. Gaine-
ra, erantzukizuna biktimarena zen eta ez erasotzailearena.

Muga horiek gainditzeko, Estatu Batuetako unibertsitate-campusetako ikasle-mugimenduek eta New York (2014) eta Kaliforniako (2015) legediek **"Bakarrik bai da baietz"** kontzeptua sortu zuten, 'baiezko adostasuna' delakoa. Beraz, adostasunak "bai" bat behar du, gure borondatea positi-
boan adierazi behar dugu, eta "bai" ez den guztiak ez du inolako baimenik ematen.

¹⁰ Cook, N. K., & Messman-Moore, T. L. (2018). I Said No: The Impact of Voicing Non-Consent on Women's Perceptions of and Responses to Rape. *Violence Against Women*, 24(5), 507-527.

HITZAK EZ DIRA NAHIKOA: “BAKARRIK BAI DA BAIETZ” HORRETATIK HARAGO.

Ikusi dugunez, funtsezkoa izan da “bai” batean oinarrituta ezartzea adostasuna, baina, hala ere, mugak ditu. Adibidez, jazartzen zaituen pertsonak titulu bat lortzeko edo zure egoera erregularizatzeko ikastaro baten ziurtagiria sinatzeko ardura badu, edo lana aurkitzeko zubi lanak egin dituen elkarteko pertsona bada, egoera deseroso bat onartzea edo “bai” esatea baldintzatuta egon daitezke. Botere-harremanak, beldurra edo larderia oso garrantzitsuak dira egoera baten testuingurua ulertzeko.

Ondorioz, zer gertatzen da presiopean dagoen pertsona batek ‘baietz’ esaten badu, baina bere nahia ‘ez’ bada? Azkenaldiko ikerketek¹¹ adostasunaren ikuspegi berri bat aipatzen dute, eta ikuspegi hori ez da mugatzen nahi dugula esatera, baizik eta hitzetatik harago doa. Izan ere, keinuek, aurpegiko adierazpenak, jarrerak, begiradek, ahots-tonuak, hau da, hitzik gabeko komunikazioak dena esaten du eta askotan ez dugu hitzik behar. Horregatik, komunikazio horren (hitzezkoa eta ez-hitzezkoa) testuingurua irakurri nahi izatea da gakoa, eta jarrerak, borondateak, balizko hertsapenak eta bestearengan eragina izan dezakeen guztia interpretatzen jakitea.

Zentzu horretan, egiazko adostasuna izateko, askatasun osoz esandako “bai” izateko, honako hauek egin behar ditugu:

Ondorioetan fijatu, ez asmoetan

Demagun, gure erakundean sexu-jazarpen salaketa bat egon dela eta erasotzailerak “broma bat egin nahi nion, besterik ez” esaten digula. Baloratu behar duguna ez da erasotzailearen hasierako asmoa, baizik eta biktimarentzako azken ondorioa: «“Asmo onek” ez dituzte justifikatzen “ondorio txarrak”. Adostasuna amaiera-ra arte ziurtatu behar da, hau da, **ondorioa funtsezkoa da adostasuna egon zen ala ez zehazteko**».¹²

Komunikatzen dugun guztia izan kontuan

Adostasuna hitzekin eman beharrik ez dago, eta lortzeko ezta beste pertsonari etengabe galdetu beharrik ere, izan ere, **desioa modu askotara adieraz daiteke**¹³. Adostasuna baloratzeko funtsezko ezaugarria da komunikatzen dugun guztia gogoan izatea: esaten duguna eta ez duguna, gure keinuak, non esaten dugun, nor dugun inguruan, gure kokapena, nola begiratu diguten, zertaz hitz egin du-

¹¹ Flecha, R., Tomás, G., & Vidu, A. (2020). Contributions from psychology to effective use and achievement of sexual consents. *Frontiers in Psychology*, 11 (92).

¹² Ídem.

¹³ El Diario Feminista (2018). *Consentimiento sexual y actos comunicativos*. Barcelona: Ainhoa Flecha. <https://eldiariofeminista.info/2018/02/11/consentimiento-sexual-y-actos-comunicativos/>

gun aurretik... Horiek guztiak 'komunikazio-ekintzak' dira eta egiten dugunean eta egiteko zergatian eragina dute.

Erakunde batean, esaterako, kontuan izan behar dugu hierarkia bat duten pertsona guztiak edo zerbaiten edo norbaiten arduradun direnek zeregin garrantzitsua dutela besteekin eta zailagoa izan daitekeela erabaki bat askatasunez hartzea (horren mende dagoelako nota bat, ziurtagiri bat, laguntza bat, lan bat...). Beraz, "boterea" duten testuinguru horietan kontu handiz ibili behar dira pertsona horiek eta pertsona horien erantzukizuna da adostasun librea eta koakziorik gabea ziurtatzea. Beste egoera batzuetan, demagun afari batean edo lagunekin dugun festa batean, presiona gaitzakete nahi ez dugun zerbait egin dezagun eta baliteke azkenean nahi ez dugun hori egitea, ongi pasatzen ez dakigula esan ez dezaten, egiten ez badugu behar adina gizon/emakume ez garela pentsa ez dezaten, etab. Egoera horiek bereizten jakitea oso garrantzitsua da, sentitzeko eta askatasunez erabakitzeko.

Horregatik guztiagatik, argi dago baiezko adostasuna "Bakarrak bai da baietz" leloaz harago joan behar dela, "bai" guztiak inolako presiorik gabe esandakoak izan daitezen eta askatasunez esandakoa izan dadin, argi, berariaz eta botere-harremanik gabe esandakoa izan dadin"¹⁴.

¹⁴ El Diario Feminista (2019). *El caso de "La Manada" exige nuevas aportaciones científicas*. Barcelona: Lidia Puigvert. <https://eldiariofeminista.info/2019/06/21/el-caso-de-la-manada-exige-nuevas-aportaciones-cientificas/>

3. Ez begiratu beste aldera: “*Bystander intervention*”

*Ez da erasotzailearen eta biktimaren arteko kontua. Denona da.
Elkarrekin jardun behar dugu emakumeak babesteko.
Khadija*

Bystander hitza ingelesez ekitaldi edo gorabehera batean dauden pertsonak deskribatzeko erabiltzen da, ekintzaren baten lekuko presentzialak deskribatzeko. Jazarpen baten lekuko izan eta ezer ere ez egiteak, jazarpenari laguntzen ari garela esan nahi du, eta ondorioz, konplizeak garela. Aldiz, esku-hartzen badugu, eraso baten lekuko izan eta zerbait egiten badugu, biktimaren bizitza aldatu egin daiteke (horrelakoei *upstander* esaten zaie). Hori dela eta, azken hamarkadetan hainbat programa (*bystander intervention*) garatu dira lekukoen esku-hartzea sustatzeko.

Green Dot¹⁵ bezalako programek argi utzi dute eraginkorrak direla genero-indarkeriari eta sexu-jazarpenari aurrea hartzeko, jazarpenak identifikatzeko zenbait trebezia eta estrategia ikasi ondoren alde guztientzako arriskurik gabe parte hartzeko aukera baitago. Jarraian ikusiko dugunez, esku-hartzea esatean zuzeneko parte hartzea izan daiteke (gehiegi edan duen norbait txoko urrunen batera eramatea saihestea, adibidez), beste pertsoneri laguntza eskatzea izan daiteke (adibidez, kideei aipatu zer gertatzen ari den, agintariei deitu...) edo egoera distraitztea izan daiteke (adibidez, txiste bat kontatu, eskuko telefona eskatu...).

ZER DA BYSTANDER INTERVENTION?



“Beste pertsonarentzako kaltegarria izan daitekeela uste dugun egoerari ematen zaion erantzun mota bat da. Kaltegarria izan daitekeela ohartu behar gara eta neurriak hartzean kalte hori murrizteko zenbat egin dezakegun ulertu behar dugu.”¹⁶

¹⁵ Cook-Craig, P. G., Millsaugh, P., Recktenwald, E., Kelly, N., Hegge, L., Coker, A., & Pletcher, T. (2014). From Empower to Green Dot: Successful strategies and lessons learned in developing comprehensive sexual violence primary prevention programming. *Violence Against Women*, 20, 1162-1178

¹⁶ Harvard University's Office for Gender Equity (2021). *Helping Harvard Engage in Bystander Intervention. What Can We Do? Steps to Stopping Harassment*.

Sexu-jazarpena egon daitekeen egoerak ikusten ditugunean edo ikusi ez arren hori horrela dela dakigunean, “lekuko aktiboak” izateko oso garrantzitsua da gure esku-hartzea zaildu dezaketen oztopoez ohartzea ¹⁷. Oztopo horiek pertsonalagoak izan daitezke (konfiantzarik ez dagoelako, ez dakigulako zer egin, esku hartzen badugu erasoko gaituzten beldur garelako, etab.), gauden taldearen ondoriozkoak (esango dutenaren beldur garelako, ez dakigulako babestuko gaituzten...) edo oztopo sozialak izan daitezke (besteren batek esku hartuko duela pentsatu, edo inork ezer egiten ez badu horrenbestekoa ez zela uste izan...).

NOLA JOKA DEZAKEGU?

Oztopo asko egon daitezke eta bakoitzarentzako eta egoera bakoitzean desberdinak izan daitezke oztopo horiek, baina hala ere, oso garrantzitsua da jakitea **beti dagoela egin dezakegun zerbait**. *Bystander intervention* programek esku-hartze jakinetarako estrategiak proposatzen dituzte, beti aukeraren bat izan dezagun oztupoak gainditu ondoren erosoago eta seguruago sentitzeko. Funtsezkoa da, ezer baino lehen, argi izatea **hartuko ditugun neurriak seguruak izango direla beti eta ez dutela gure segurtasun pertsonala eta biktimarena arriskuan jarriko**.

Erantzunak honela banatzen dira:

JOKATZEKO MODU ZUZENA:

Gertatzen ari denari zuzenean heldzea da, adibidez, jazartzen ari den pertsonarengana zuzentzea eta uzteko esatea edo egiten ari denaren ondorioz arazo larriak izan ditzakeela adieraztea. Edo bestela, jazarpena jasaten ari den pertsonarekin ere hitz egin genezake eta ondo dagoen galdetu.

DISTRAITU:

Zerbait egin dezakegu tartean dauden pertsona bat edo batzuk distraitzeko, adibidez, haien artean dantza egin norbaitek ihes egin dezan, haietako edozeinekin hitz egiten hasi, edo haietako bati esan beste areto batean behar dugula jolas bat egiteko, edo lagunak bere bila dabiltzala norbait ondo ez dagoelako.

ESKUORDETU:

Beste pertsona batengana joan, beste horrek esku hartu dezan. Ekitaldia antolatu duen elkarteko biltzarkideren batengana, festa egiten ari garen tabernako zerbitzariarengana, biktimaren lagunei abisatu hura ikustera joan daitezen, polizia deitu, etab.

¹⁷ Coker, A. L., Cook-Craig, P. G., Williams, C. M., Fisher, B. S., Clear, E. R., Garcia, L. S., & Hegge, L. M. (2011). Evaluation of Green Dot: An Active Bystander Intervention to Reduce Sexual Violence on College Campuses. *Violence Against Women*, 17(6), 777–796.

Estrategia horien artean, garrantzitsua da baloratzea egoera bakoitzean **zein aukera eta modu den egokiena, betiere biktimarengan eta gure ekintzak sor ditzakeen ondorioetan pentsatuta, batez ere haren segurtasuna eta ongizatea arriskuan ez jartzeko**. Erasotzaileari zuzendutako esku-hartzeek biktimentzat ondorio negatiboak dituztela egiaztatu da, baina biktimekin esku hartzeak (adibidez, biktimarengana hurbilduz, erasotzailearekiko interakzioa etenez edo biktima erasotzailearengandik baztertuz) ondorio positibo gehiago eta segurtasun-sentsazio handiagoa ematen du¹⁸.

Laburbilduz, esku hartzeko aukera asko daude, eta garrantzitsua da gure elkarrekin kideek jakitea erakunde bakoitzean pertsona batzuk prest daudela ahal den guztian laguntzeko.

¹⁸ Moschella, E. A., & Banyard, V. L. (2020). Reactions to Actions: Exploring How Types of Bystander Action Are Linked to Positive and Negative Consequences. *The Journal of Primary Prevention*, 41(6), 585–602.

4. Babesten dutenak babestu: Genero-indarkeria Isolatzailea

Batzuetan izaten dira beste pertsona bati lagundu nahi diotenak eta horrek arazoak ekartzen dizkie. Hori dela eta, emakume edo gizon askok ezin dituzte beste pertsonak defendatu, ez baitute arazorik nahi.
Diarra

Bystander intervention trebakuntza-programak dira eraginkorrenak jarreraz aldatzeko, esku hartzeko prestutasun handiagoa izateko eta nola jokatu jakiteko sexu-jazarpena eta genero-indarkeria dagoenean. Badakigu ezinbestekoa dela jazarpen edo eraso baten lekukoek esku hartzea eta biktimen ondoan egotea. Baina badakigu, halaber, kasu baten berri dutenen ia erdiek (edo egoera baten lekukoek) ez dutela parte hartzen mendekuen beldur direlako¹⁹.

Arrazoi nagusienetako bat Genero-indarkeria Isolatzailea²⁰ da; hau da, erasoak, kritikak eta ondorio negatiboak egon daitezke genero-indarkeriaren biktimak laguntzen dituzten pertsonen eta erakundeen aurka. Askotan, sexu-jazarpenaren biktimei laguntzen dietenak indarkeria fisikoaren edo/eta psikologikoaren biktima bihurtzen dira biktimari salaketa jartzera laguntzen badiote edo defendatzen badute; babes edo laguntza horren aurkako mendekua izaten da²¹.

ZER DA GENERO-INDARKERIA ISOLATZAILEA?

Genero-indarkeriaren biktimak defendatzen dituenaren aurka egindako erasoak eta errepresaliak dira, biktimak isolatuta egon daitezen. Biktimei laguntzen dietenen zein biktimen aurka zuzenean egindako indarkeria da, biktimak isolatzeko eta zigorgabetasuna bermatzeko²².

¹⁹ Melgar, P., Geis, G., Flecha, R., & Soler, M. (2021). Fear to Retaliation: The Most Frequent Reason for Not Helping Victims of Gender Violence. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences*, 10(2), 31-50.

²⁰ Vidu, A., Puigvert, L., Flecha, R., & López de Aguilera, G. (2021). The concept and the name of Isolating Gender Violence. *Multidisciplinary Journal of Gender Studies*, 10(2), 176-200.

²¹ Vidu, A., Valls, R., Puigvert, L., Melgar, P., & Joanpere, M. (2017). Second Order of Sexual Harassment - SOSH. *Multidisciplinary Journal of Educational Research*, 7(1), 1-26

²² Aubert, A., & Flecha, R. (2021). Health and Well-Being Consequences for Gender Violence Survivors from Isolating Gender Violence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8626

Genero-indarkeria Isolatzailea (hasiera batean “bigarren mailako sexu-jazarpena” esaten zaio), hainbat harreman, ingurune eta testuingurutan gerta daiteke, eta biktimaren ingurunearen erreakzioa zuzenean baldintzatzen du, indarkeria dagoela isilarazteko, biktimari babesik ez emateko eta harekin inor ez posizionatzeko²³. Horrela, **genero-indarkeria isolatzaileak mugatu egin dezake jazarpenen baten berri duenaren esku-hartzea, hura ere biktima bihurtzeko beldurrez**. Jazarleek, nahiz eta ez diren beti zuzeneko biktimaren aurkako indarkeria erabiltzen duten berak, genero-indarkeria isolatzailea egiteko batez ere umiliazioak, mehatxuak eta gezurrak erabiltzen dituzte (nahiz eta edozein indarkeria-mota ere erabil dezaketen), biktimen izen ona eta sinesgarritasuna erasotzeko.

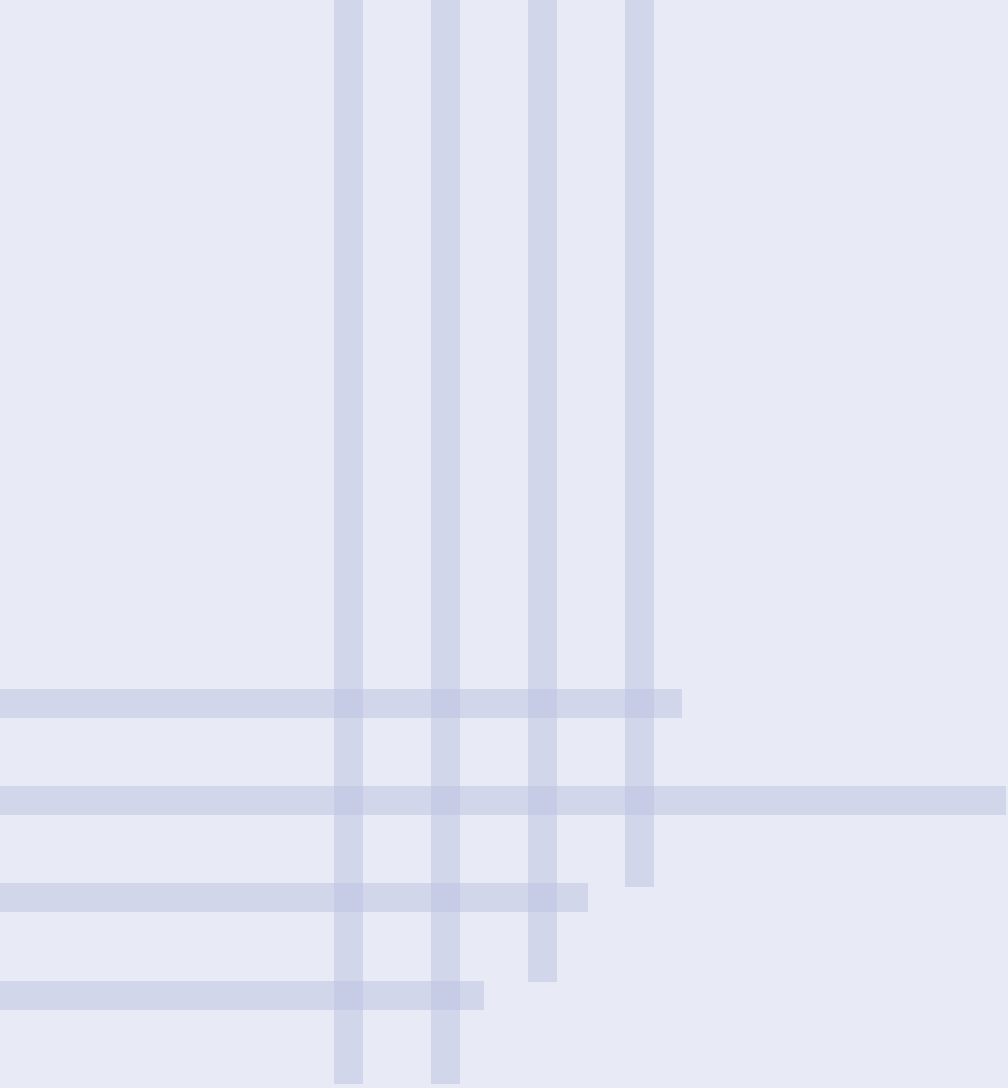
lkerketa zientifikoak aurkitu duenaren ildotik, garrantzitsua da, halaber, erakundeok dugun zeregina biktimei babesia ematen dien ingurune hori babesteko eta genero-indarkeria isolatzailea saihesteko²⁴. Garrantzitsua da indarkeriaren eta jazarpenaren aurkako politikak izatea, baita politika horiek behar bezala aplikatzea ere, egoera hobetzeko; izan ere, horri esker, pertsonak biktimaren alde esku hartzen dute, babestuta sentitzen dira eta ez dute errepresaliarik jasaten jarrera hartzeagatik²⁵.

Horregatik, **elkarrekin kontuan izan behar dugu genero-indarkeria isolatzailea dagoela, eta zero tolerantzia duen politika izan behar dugu, gertatzen denean esku hartzeko eta politika horrek biktimarentzat ondorio onuragarriak izateko**; bestela, ez dugu sexu-jazarpena geldiaraztea lortuko. Beraz, ezinbestekoa da genero-indarkeriaren biktimak defendatzeko ingurune egokia sortzea eta babesten dituztenak ere babestea.

23 Flecha, R. (2021). Second-Order Sexual Harassment: Violence Against the Silence Breakers Who Support the Victims. *Violence Against Women*, 27(11), 1980-1999.

24 Puigvert, L., Vidu, A., Melgar, P., & Salceda, M. (2021). BraveNet Upstander Social Network against Second Order of Sexual Harassment. *Sustainability*, 13(8), 4135

25 Valls, R., Puigvert, L., Melgar, P., Garcia-Yeste, C. (2016). Breaking the silence at Spanish Universities: Findings from the first study of violence against women on campuses in Spain. *Violence Against Women*, 22(13), 1519-1539



2. ZATIA: NOLA LANDU PROTOKOLO BAT

2. ZATIA: NOLA LANDU PROTOKOLO BAT

Edozein emakume elkarte horietara joaten denean eta emakumeak babesten dituen gida edo lege bat dagoela jakiten duenean, seguruago eta lasaiago egongo da, beste pertsona batzuek babesten zaituztelako.

Amina.

Elkarateok gure funtzionamendua arautzen eta antolatzen duten erreferentziazko dokumentuak ditugu. Agiri nagusia eta oinarritzakoa Estatutuena da, Estatutuetan baitator erakundearen misioa, jarduerak, bazkideen eskubideak eta betebeharrak, funtzionamendu demokratikoa eta abar. Batzuetan, Estatutuetako puntuetako batzuk gehiago garatu eta zehazteko, beste dokumentu bat egiten da: Barne Araubidearen Erregelamendua.

Jarduera-protokoloak ere erabilgarriak izan daitezke erakundeentzat. Egoera jakin bat gertatzen denean esku hartzeko irizpideak eta jarraitu beharreko urratsak finkatzen ditu protokoloak. Adibidez, erakunde, enpresa edo ekipamendu publiko askok suteen aurkako protokoloa izaten dute. Horrek ez du esan nahi leku hartan sua askotan pizten denik, baizik eta alarmak jotzen duenean zer egin jakiteko balio du, inoiz suteran bat izanez gero nondik irten eta han dauden pertsonen segurtasuna ongien nola babestu jakiteko balio du.

Kasu honetan, gure elkartearen sexu-jazarpenak prebenitzeko eta gertatuz gero nola jokatu jakiteko protokoloa egingo dugu. Dokumentu honetan, zer egin, nola egin, noiz, norengana jo eta abarri buruzko orientabide zehatzak deskribatuko ditugu. Horri esker, arazo bat berari buruz desberdin jardutea ekidingo dugu, ez dugu inprobisatuko eta une horretan inplikaturako pertsonen irizpideen arabera ere ez gara jardungo soilik. Izan ere, hala jokatzuz gero, are kalte handiagoa egin geniezaieke biktimei, eta gure elkartearen ez dela leku segurua haienentzat esango genieke jokabide horrekin.

Horregatik, gure erakundearen protokolo bat izateko arrazoi nagusia erabakiak hartzeko bidea erraztea da eta egon daitekeen sexu-jazarpen oro konpontzeko modu eraginkor eta azkar bat izatea. Guztiok jarduteko jarraibide berberak ditugula bermatzen da eta biktimekin eta erasotzaileekin neurririk bidezkoenak eta egokienak hartzen direla ere bai.

Era berean, garrantzitsua da gogoraraztea sexu-jazarpena dagoenean bi konponbide egoten direla eta bat aukeratzeak ez duela bestea baztertzen:

- Barne-ebazpena: erakundearen, protokoloaren bidez
- Kanpoko ebazpena: bide penala edo judiziala

Jazarpenaren aurkako protokolo bat elkarte osoaren adostasunetik abiatu behar da, eta eskura dagoen ebidentzia zientifikorik onena jaso behar du, Gida honetan

proposatzen eta eskaintzen dugun bezala. Dokumentua aldizka aztertu behar da, erakundearen errealitatera eta antolamendura egokitzeko. Eta garrantzitsuena, protokoloa izate hutsa ez da nahikoa: behar bezala ezarri eta inplementatu behar da, bestela erabilgarritasun guztia galduko luke.



GURE PROTOKOLOA EGITEKO URRATSAK:

- **1. urratsa. Talde edo batzorde bat egitea,** gure elkarteko ahots guztien ordezkarari izango dena, talde anitza izan dadin: elkartekideena, gure jardueretan parte hartzen duten pertsonena, boluntarioena (baldin baditugu) eta profesionalena (jendea kontratatuta bagenu). Protokoloa prestatzeko batzorde honetan, pertsona guztiek hartzen dute parte elkarriketa berdinzalean, beren jarrera edozein dela ere. Batzordearen eginkizuna da protokolo-proposamen bat prestatzea, Batzarrean onartzeko.
- **2. urratsa. Biltzarrari aurkeztea,** testua berrikusteko eta, egoki iritziz gero, ekarpenak egiteko. Eta horrela, batzordearekin batera, elkartearen Batzarrean aurkeztu beharreko testu proposamena definitzea.
- **3. urratsa. Batzarrean onartzea,** Dokumentu-proposamena erakundeko bazkideen eskura jarriko da, kontsultatu ondoren Batzarrean berretsi dadin.
- **4. urratsa. Pertsona guztiek ezagutu behar dute Protokoloa.** Elkartean parte hartzen duten pertsona guztientzat eskuragarri dagoen dokumentua da. Barne-dokumentu bat denez, ez da beharrezkoa elkartearen inongo erregistrotan inskribatzea.
- **5. urratsa. Kontzientzia eta konpromisoa sortzea.** Beharrezkoa da Protokoloaren aurkezpenak aldizka egitea, mundu guztiak izan dezan Protokoloaren berri eta elkartekide berriei ere azaldu behar zaie. Baita, sexu-jazarpena prebenitzearen garrantziari buruzko kontzientzia sortzeko prestakuntzak egitea ere.

SEXU-JAZARPENAREN AURKA JARDUTEKO PROTOKOLO BATEN OINARRIZKO PUNTUAK

Jarraian daude egingo dugun Protokoloak izan beharreko elementuak. Aurkezten diren adibideek gizarte-erakundeen protokoloak hartzen dituzte erreferentziatzat, hala nola La Vernedako (Bartzelona) Pertsona Helduen Eskolako Heura Emakumeen Elkartearena, aitzindaria Estatuan 2000. urtean sexu-jazarpenaren aurkako protokolo bat ezartzen.

Hemen proposatzen diren edukiak elkarte bakoitzaren errealitatera eta antolaketara egokitu behar dira, eta modu parte-hartzailean egin, elkarte horretan parte hartzen duten guztiekin.

1. Izenburua, data eta sarrera.

Protokoloaren izenburua jasoko dugu, baita onarpen-data ere, eta, hala badagokio, berrikuspen- edo eguneratze-data.

Jarraian, jazarpenaren aurkako protokolo bat izateko beharraren zergatiak eta arrazoiak idatziko ditugu, baita elkartearen konpromisoa eta kide guztien inplikazioa ere.

ADIBIDEZ

SEXU-JAZARPENAREN PREBENITZEKO, HAUTEMATEKO ETA AURKA EGITEKO PROTOKOLOA.

Protokoloaren data

Zoritxarrez, sexu-jazarpena oso hedatuta dago gizarteko esparru guztietan, ondorioz, badakigu gure elkartearen ere kasuak gerta daitezkeela, eta ezin gara egon ezer gertatuko ez balitz bezala. _____

Elkartearen (elkartearen izena) eta kide guztien erantzukizuna da pertsonen segurtasuna eta osotasuna bermatzea, eta sexu-jazarpena prebenitzeko, detektatzeko eta horren aurka jarduteko emaitzarik onenak eman dituzten nazioarteko ebidentzia zientifikoei jarraituz egiten dugu.

Sexu-jazarpena ez da inoiz onartuko gure Elkartearen. Ekintza iraingarriak egiten dituzten pertsonak (hasiera batean horrelako asmorik ez dutenak barne) beren gain hartuko dute erantzukizuna. Protokolo honekin, eta txertatzen diren eguneratzeekin, biktimen eta haien askatasunaren defentsan eta edozein sexu-jazarpenen aurkako prebentzioan konpromisoa hartzen jarraitzen dugu.

2. Helburuak

Hemen adieraziko dugu zer lortu nahi dugun jazarpenaren aurkako Protokoloarekin; horren helburu nagusia jokabide horiek errotik kentzea den arren. Galderari honi erantzun nahi diogu: Zertarako nahi dugu Protokolo hau gure Elkartean? Eta helburu argiak eta eskuragarriak adierazi nahi ditugu, zehatzak. Era berean, gure elkartean sexu-jazarpenen bat egonez gero izango genituzkeen oztopo edo arazoei buruz ere pentsa dezakegu, eta horietako zein bihur dezakegun helburu ikus dezakegu, zailtasun horiek gainditzeko. Sarreran adierazitako zergatien ondoriozko helburuak koherenteak behar dira.

ADIBIDEZ

- Emakumeek eta gizonen elkarren osotasuna eta duintasuna errespetatuko dituzten elkarte bat izateko ardura izango dugu.
- Sexu-jazarpenak identifikatzen eta azkar eta eraginkortasunez erantzuten jakin behar dugu.
- Jende guztiaren esku jarri behar dugu jarduteko eta salatzeko moduari buruzko informazioa.
- Salaketa erraztu behar dugu, konfidentzialtasuna bermatuz, errugabetasun-presuntzioaren printzipioa errespetatuz eta erasandako pertsonen bidezko tratua ere errespetatuz.
- Kasua azkar konponduko dugu eta biktimari lagun egitea bermatuko dugu.
- Sexu-jazarpenera prebenitzeko neurriak adieraziko ditugu, horrelako egoerak gerta ez daitezen.

3. Definizioak

Atal batean sexu-jazarpenari buruzko definizioak jarriko ditugu, egoeraren bat jazarpenera ote den argiago izateko eta behar bezala ulertzen eta aplikatzen laguntzeko. Gidaren lehen zatian («Orientabide orokorrak») jaso ditugun definizioak aprobetxa ditzakegu, nazioarteko erakundeek eta nazioarteko komunitate zientifikoak adostutako definizioak baitira.

ADIBIDEZ

Sexu-jazarpenak eragina izan dezake emakumeengan zein gizonengan, baita sexu bereko pertsonen artean ere; hala ere, azterlan guztiek adierazten dute jasaten duten gehienak emakumeak direla.

Sexu-jazarpenera:

“Nahi ez den portaera mota oro, ahozkoa, ahozkoa ez dena edo fisikoa, izaera sexuala duena eta pertsona baten duintasuna urratzea xede edo ondorio duena, bereziki jokabide horrek giro larderiatsua, etsaitasunezkoa,

*apalesgarria, umiliagarria edo iraingarria sortzen duenean.*²⁶

Adibidez, eta ezer mugatu edo kanpoan utzi gabe, jokabide hauek jazarpenen bat dagoela adieraz dezakete²⁷:

- Nahi gabe emandako musuak, besarkadak edo egindako ukituak
- Iraintzen zaituzten aipamen edo broma sexualki limurtzaileak.
- Topaketa baterako gonbidapen desagokiak.
- Zure bizitza pribatuari buruzko galdera laidogarriak.
- Zure itxura fisikoari buruzko aipamen mingarri laidogarriak.
- Kikiltzen zaituzten begirada desagokiak edo lizunak.
- Norbaitek bidaltzen edo erakusten dizkizun irudi, argazki edo opariak, eduki sexualki esplizitua dutenak, eta iraintzen zaituztenak.
- Jokabide exhibizionista lotsagabeak.
- Norbaitek zure borondatearen kontra ikustera behartzen zaituen material pornografikoa.
- Iraintzen zaituzten mezu elektronikoak edo SMS sexualki esplizituak.
- Iraintzen zaituzten iradokizun desagokiak, sare sozialetan edo Interneteko foroetan.

Sexu-jazarpenaren biktimak izango dira (elkartaren izena) Elkartaren babesaren eta defentsaren lehentasunak. Aldi berean, pertsona horiek jazarpena salatzeko beharrezko baldintzak aurki ditzaten, biktima horiei babesa ematen dieten pertsonak ere babestuko dira, genero-indarkeria isolatzailea delakoa saihestuz:

Genero-indarkeria isolatzailea:

*“Genero-indarkeriaren biktimak defendatzen dituenaren aurka egindako erasoak eta errepresaliak dira, biktimak isolatuta egon daitezten. Biktimei laguntzen dietenen zein biktimen aurka zuzenean egindako indarkeria da, biktimak isolatzeko eta zigorgabetasuna bermatzeko”*²⁸

4. Printzipioak eta irizpideak

Zenbait oinarri eta irizpide izan behar ditugu kontuan, esku-hartze eraginkorra ziurtatzeko eta bermatzeko eta biktima babesten duena izateko.

ADIBIDEZ

Konfidentzialtasuna:

Alde guztientzako giro seguru eta ez-diskriminatzailea ziurtatzeko eta

²⁶ Europako Kontseilua (2011): *Europako Kontseiluaren 2011ko Hitzarmena emakumearen kontrako indarkeria eta etxeko indarkeriaren kontra* (40. artikulua).

²⁷ FRA - Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentzia (2014): *Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziaren inkesta, emakumeen aurkako indarkeriari buruz*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_es.pdf

²⁸ Aubert, A., & Flecha, R. (2021). Health and Well-Being Consequences for Gender Violence Survivors from Isolating Gender Violence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8626

intimitaterako duten eskubidea babesteko, _____ Elkar-teak (elkar-tearen izena) sexu-jazarpen kasuei ematen dien erantzuna kudeatzeaz arduratzen diren pertsonekin soilik partekatuko da informazioa. Erabat debekatuta dago salaketarekin edo ikerketarekin lotutako dokumentuak zabaltzea, salbu eta apelazio, kexa edo prozedura judizial bat jartzeko beharrezkoak badira.

Protokolo honetan deskribatutako prozesuan parte hartzen duten pertsonak, izan erasandakoak, izan jazarpenaren aurkako batzordekideak edo lekukoak, ezin dute gai horri buruz hitz egin elkar-tean, inplikaturako pertsonen pribatutasuna babesteko. Batzordekideek konfidentziasun konpromisoa sinatu behar dute.

Biktimaren alde

Elkar-teak biktimen aldeko jarrera hartuko du beti. Ez da onartzen jokabide sexistak aldatzeko konpromisoa hartzen ez duten pertsonak erakundean jarraitzea.

Biktimekiko elkartasuna

Presioei eta hertsapenei aurre egiteko, Elkar-teak laguntza-ingurune bat izatea eta sustatzea bermatuko du, biktimak bizirik iraun duten pertsona bihur daitezten. Norbaitek sexu-jazarpenagatik salaketa bat aurkezten duenean, egoera edozein izanda ere, denon betebeharra da biktimari sinestea eta biktimarekin elkartasunez aritzea. Eta aldi berean, babestu eta defendatu dituztenak ahaldundu eta lagundu.

5. Nori erasaten dio Protokoloak: ezartzeko eremua

Norentzat da protokoloa? Nori bideratuta dago? Eta zein jardueratarako? Elkar-tearekin elkarrekintzan aritzen diren pertsona guztiei eragiten die Protokoloak (ez soilik bazkideei), eta erakundearen jarduerak egiten diren gune guztiak ere bere baitan hartzen ditu (Elkar-teak lokalen bat badu, ez dio soilik egoitza horri eragiten).

ADIBIDEZ

Protokolo hau _____ Elkar-tean (elkar-tearen izena) parte hartzen duten pertsona guztiei aplikatzen zaie: Zuzendaritza Batzordea, bazkideak, boluntarioak, jardueretan parte hartzen duten pertsonak, kontratatutako langileak eta praktiketako pertsonak (baldin badaude).

Sexu-jazarpena edozein lekutan edo unetan gerta daiteke, elkar-teak berak antolatzen edo sustatzen duen jardueraren bat dela eta (bidaia, kultura-irteerak, elkar-teak antolatutako jaiak, eskolak, tailerrak, hitzaldiak, batzarrak, proiektu-bilerak, etab.) pertsona horiek topo egin ondoren.

Gure elkarteak hitzarmen edo kontratu bat duen kanpoko erakundeei eta lankidetzan aritzen direnei Protokolo honen berri emango zaie.

6. Elkartearen eta elkartekideen erantzukizunak

Gomendagarria da gure elkarteak Protokoloaren bidez sexu-jazarpenaren aurrean bere gain hartzen dituen betebeharrak gehitzea, baita bertan parte hartzen dugun pertsona horien betebeharrak ere. Pertsona guztien duintasuna errespetatuko duen ingurune batean parte hartzeko eskubidea bermatzeko erantzukizuna du gure elkarteak.

ADIBIDEZ

- Gertatutakoa ikertzeko eta zehazteko betebeharra dugu, eta gerta daitezkeen kasuak direla eta, berehala zerbait egokia egiteko betebeharra ere bai.
- Parte-hartzaileen eta jazarpenaren biktima guztien segurtasuna babestea.
- Elkarte osoari sexu-jazarpenarekiko zero tolerantziaren berri emateko erantzukizuna dugu, jazarpen hori egiten duen kidea edozein izanda ere. Hori lortzeko, ikasturte bakoitzean informazio- eta sentsibilizazio-ekintzak egingo ditugu, mundu guztiak argi eta garbi jakin dezan nola jokatu behar dugun eta Protokoloak nola funtzionatzen duen.
- Elkarte osoari aldiro eskainiko diogu prestakuntza sexu-jazarpenaren forma desberdinei buruz eta horiek salatzeke moduari buruz.

_____ Elkarte (elkartearen izena) osatzen dugun guztiok protokolo honen printzipioak errespetatu behar ditugu, baita gure lankideen intimitatea eta duintasuna ere. Horrek esan nahi du ezagutzen diren sexu-jazarpeneko egoeretan esku hartu behar dugula, egoera horiek baztertuz eta salatuz.

7. Nola esku hartzen eta ebazten da

Hemen, jazarpen bat gertatuz gero nola jokatzeko dugun adieraziko dugu, jarduketa-faseak eta ekintza bakoitza nork egingo duen barne.

ADIBIDEZ

a) Kasuaren berri izan

Ustezko sexu-jazarpeneko egoera bati erantzuteko eta konpontzeko, jazarpena jasan duen pertsonak edo ustezko jazarpena ezagutzen duten pertsonak kasuaren berri emateko eta salatzeke modu hauek dituzte:

- Tailerraren edo jardueraren dinamizatzailereengana joan daitezke. Pertsona horrek ahalik eta lasterren eman beharko dio kasuaren berri jazarpenaren aurkako batzordeko arduradunari, jazarpena jasan duenak hala nahi badu.
- Batzordeko arduradunarengana joan daitezke zuzenean.
- Elkaratearen telefonora deitu eta batzordeko arduradunarekin hitz egin nahi dutela esan dezakete.
- Mezu elektronikoko bat bidal dezakete helbide honetara: _____ (horretarako bakarrik erabiliko den elkaratearen helbide elektronikoko bat sortu behar da, eta Batzordeko kideek soilik kontsultatuko dute)

Kasuaren berri emateko edozein bidetan, uneoro bermatzen da esaten denaren konfidentzialtasuna.

b) Jazarpenaren aurkako Batzordea sortu*

Kexa iritsi den unean eratzen da jazarpenaren aurkako Batzordea elkaratean. Batzordeak informazioa eskatuko die alderdiei, eta konponbide bat proposatzeko betebeharra izango du, betiere biktimen aldeko jarrera hartuz. Batzordea erakundeko pertsonak osatzen dute, eta pertsona horiek biktimen babesarekin erabateko konpromisoa bermatzen dute (ustezko erasotzailea edozein dela ere), bai eta jazarpenaren eta genero-indarkeriaren prebentzioari buruzko prestakuntza ere.

* Batzordea ez da izango behin betiko bilduko den batzorde bat, baizik eta balizko sexu-jazarpeneko kasu baten berri jakiten denean aktibatuko da.

Antolatze modu desberdinak egon daitezke:

- Erakundeko pertsonak osatutako batzorde bat izan daiteke, iraupen jakin batekin (adibidez, lau urte)
- Salaketa bakoitzerako berariaz sortutako batzorde bat izan daiteke.

Nolanahi ere, oinarrizko irizpide bat du: balizko jazarpenen ikerketan parte hartzen duten pertsonak biktimak babesteko konpromisoa izatea.

ADIBIDEZ

(goiko taularen jarraipena)

c) Aldeekin elkarriketak

Batzordea inplikaturako aldeekin bilduko da eta erabakia hartzeko beharrezkoa den informazioa bilduko du. Elkarriketetan, bi alderdiek nahi duten pertsona izan dezakete lagun. Pertsona horrek konfidentzialtasun-printzipioa errespetatu beharko du uneoro. Bi alderdiak entzun ondoren, kasuarekin zerikusia duten lekukoei dei dakieke, beharrezkoa dela uste izanez gero.

d) Informazioa aztertu eta irtenbidea proposatu

Jazarpenaren aurkako Batzordeak bildutako informazioa aztertuko du eta

burutzeko ekintzen txostena egingo du. Horiek Zuzendaritza Batzordera eramango dira, ahalik eta lasterren hasi ahal izateko.

Ustez jazarritako pertsonak (biktimak) babesa, laguntza eta aholkularitza jasoko ditu une oro prozesu osoan. Bi aldeen arteko kontaktua saihesteko modua ere bilatuko da. Ustezko jazarleak sexu-jazarpenera prebenitzeko eta horren aurka jarduteko elkartean ezarritako neurriei buruzko informazioa jasoko du.

e) Amaiera

Prozesua amaitzen da:

- Sexu-jazarpenera amaitzean
- Erabakiaren berri ematen zaienean inplikaturako alde guztiei.

8. Babesteko, laguntzeko eta konpontzeko neurriak

Jazarpen-zantzuak daudenean, eta arriskuaren arabera, ikerketa-batzordeak behin-behineko neurriak hartzeko proposa dezake, balizko jazarpen-kasu bat salatu duen pertsona babesteko, eta prozesu osoan lagundu dioten pertsonak babesteko ere bai. Neurri horiek ez dute inoiz jazarpena jasan duela uste den pertsonaren kalterako izan behar, eta beti haren beharretatik abiatuko dira.

Sexu-jazarpenetik errekupeartzeko, beharrezkoa da elkarteak eta elkarteko kideek biktimari babesa eta elkartasuna ematea. Honako hauek kontuan izanda esku hartu behar dugu²⁹:

- Biktima ez da kulpabilizatu behar.
- Jazarpenera jasan duen pertsonak eraldatzeko duen potentziala baloratu behar du, pertsona horren esanak sartu behar dira erreparazio- eta errekupeazio-helburuetan eta bere hitzak ez dira berrinterpretatu behar.
- Laguntza-sare honek jasan dezakeen genero-indarkeria isolatzailea geldiarazi behar da.

ADIBIDEZ

Erakundearen Biltzarrak Batzordeak gomendaturako neurri egokiak hartuko ditu, jazarpenaren amaiera bermatzeko eta jokabide hori ez errepikatzeko. Era berean, jazarpenaren biktimari eragindako kalteak saihesteko edo murrizteko neurriak hartuko dira.

Behin-behinean eta babes-berme gisa, erasandako pertsonaren eta akusatuaren arteko kontaktua ekiditen edo saihesten duten neurriak har daitezke, betiere biktimarekin lehentasuna izanda. Adibidez, kaltetutako pertsona tailer bateko ikaslea bada, taldez aldatzeko eska daiteke;

29 Melgar Alcántud, P., Campdepadrós-Cullell, R., Fuentes-Pumarola, C., & Mut-Montalvá, E. (2020). "I think I will need help": A systematic review of who facilitates the recovery from gender-based violence and how they do so. *Health Expectations*, 24(1), 1-7.

akusatua tailer bateko boluntarioa bada, erantzukizun hori kenduko zaio. Biktimak erabaki ahal izango du aldatu beharrekoa ustezko erasotzailea den ala, inguruabarren ondorioz, nahiago duen berak taldez aldatzea.

Halaber, balizko errepresalietatik babestuko dira salaketa egin duten pertsonak, biktimari prozesu horretan laguntzen diotenak, biktimari elkartasuna adierazi diotenak edo ikerketan lekuko izan direnak.

Oro har, ez da onartzen jokabide jazarleak eta sexistak aldatzeko konpromisoa hartzen ez duten pertsonak Elkartean jarraitzea.

Batzordeak ondorengo jarraipen bat egingo dio biktimari, jazarpen-egoera horren ondorioz izan diren ondorioak gaindi ditzan, eta ez dadin errepresaliarik egon, ez biktimarekiko, ez laguntza eman dioten pertsonerekiko. Bestela, sor daitezkeen arriskuak erabat murrizteko beste neurri batzuk aplikatzeko aukera baloratuko du elkarteak.

9. Erantzuteko denbora

Egun zehatzak eta erantzun-denbora elkarte bakoitzak erabaki beharko ditu, baina, edonola ere, garrantzitsua da kontuan hartzea ikerketa eta ebazpena ahalik eta denbora laburrenean egitea komeni dela. Salaketa bat jasotzen dugunean, gure erakundearen lehenetsia izan behar da ikerketa-batzordea abian jartzea eta prozedura hastea.

ADIBIDEZ

Kasuak ahalik eta arinen ebatziko dira. Kexa aurkeztu eta hogeita hamar egun naturaleko epean ebatzi behar da kasua (salbuespenezko arrazoiren bat dagoenean izan ezik, hala nola oporrak, baja medikoak, etab.).

10. Protokoloaren berrazterketa

Egoki iritzitako guztietan aldatu daiteke Protokoloa eta kontuan izan behar dugu hori. Elkartearen batzar orokorraren onespina besterik ez da beharko. Izan ere, dokumentua berrikusi egin behar da edozein arrazoiren ondoriozko aldaketak sartzeko: gure antolatze moduaren ondoriozkoak, hauteman ditugun beharrezko hobekuntzak, sexu-jazarpen eta genero-indarkeria alorreko aurrerapen zientifikoak...

ADIBIDEZ

Protokolo hori edozein unetan berrikusi, eguneratu eta hobetu daiteke, elkartearen prozedura demokratikoetatik abiatuta. Azken onarpena Batzar Nagusian egingo da beti.

11. Prebentzio-ekintzak

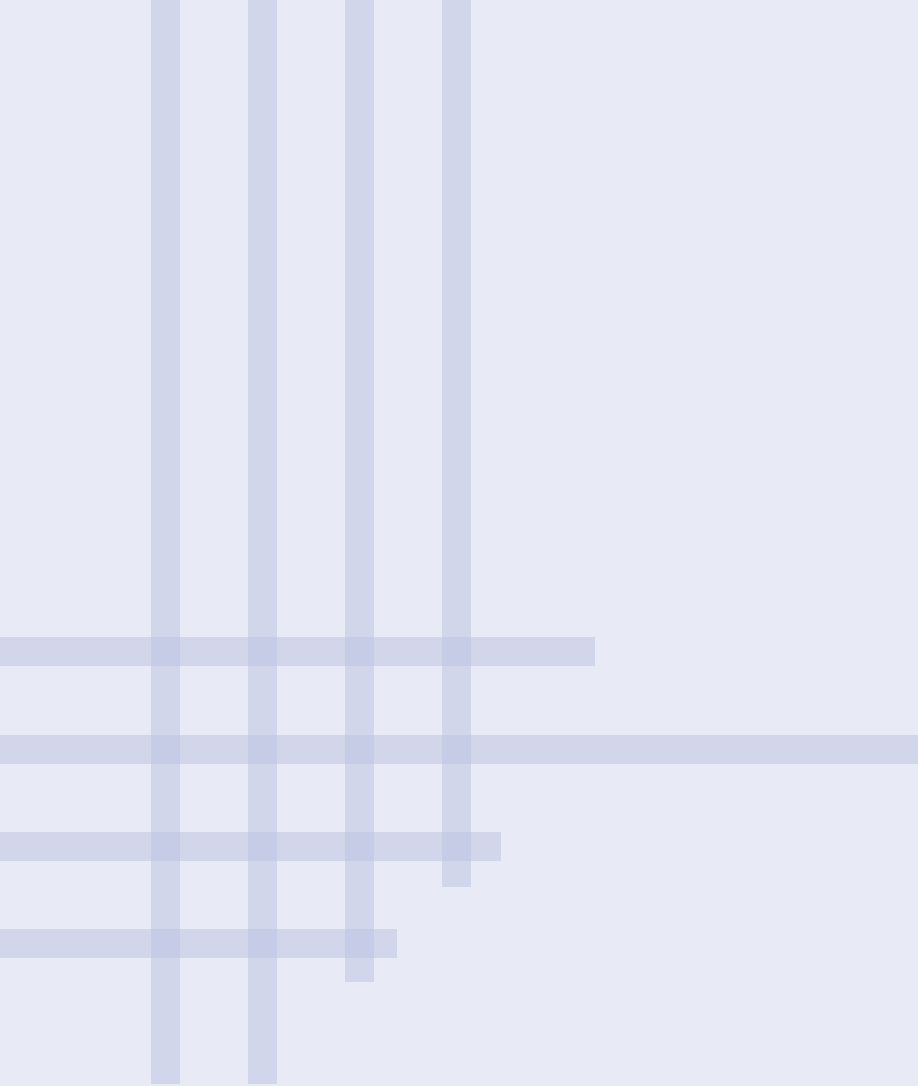
Sexu-jazarpeneko egoera batean jardutea bezain garrantzitsua da horrelako egoerak saihestea. Protokoloa abian jartzea eta horri buruz hitz egitea jokabide horiek geldiarazteko eraginkorrak badira ere, elkartearen barruan ekintzak eta jarduerak proposatu behar ditugu, genero-indarkeria mota hori murrizteko eta saihesteko.

Garrantzitsua da Protokoloa eta gure erakundeak sexu-jazarpenaren aurka duen konpromisoa ezagutaraztea, adibidez, kartelen bidez, liburuxkekin, webgunean informazioa jarrita, etab. Bestalde, aldian behin, sexu-jazarpenari, baimenari edo genero-indarkeriaren prebentziozko sozializazioari buruzko hausnarketa sustatzea eta prestakuntza ematea gomendatzen da.

ADIBIDEZ

Beharrezkoa da elkarteko pertsona guztiek sexu-jazarpenarekiko zero tolerantziaren irizpidea ezagutzea, balizko kasu baten aurrean nola jokatu jakitea eta Protokolo hau badela jakitea. Elkarteko kide egitean banatuko diren dibulgazio-idazkietan, karteletan, zabalkunderako beste material batzuetan, hitzaldietan, batzarretan eta Internet bidez emango da horren berri.

Protokolo hau elkartearen webgunean egongo da denen eskura eta paperean nahi duenarentzat paperean ere egingo dira kopiak. Batzordea eta Biltzarra arduratuko dira gure elkartean sexu-jazarpenera prebenitzeko prestakuntza- eta sentsibilizazio-jarduerak egiteaz.



BIBLIOGRAFIA

Aubert, A., & Flecha, R. (2021). Health and Well-Being Consequences for Gender Violence Survivors from Isolating Gender Violence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18 (16), 8626

Coker, A. L., Cook-Craig, P. G., Williams, C. M., Fisher, B. S., Clear, E. R., Garcia, L. S., & Hegge, L. M. (2011). Evaluation of Green Dot: An Active Bystander Intervention to Reduce Sexual Violence on College Campuses. *Violence Against Women*, 17 (6), 777-796.

Cook, N. K., & Messman-Moore, T. L. (2018). I Said No: The Impact of Voicing Non-Consent on Women's Perceptions of and Responses to Rape. *Violence Against Women*, 24 (5), 507-527.

Cook-Craig, P. G., Millspaugh, P., Recktenwald, E., Kelly, N., Hegge, L., Coker, A., & Pletcher, T. (2014). From Empower to Green Dot: Successful strategies and lessons learned in developing comprehensive sexual violence primary prevention programming. *Violence Against Women*, 20, 1162-1178

Europako Kontseilua (2011): *Europako Kontseiluaren 2011ko Hitzarmena emakumearen kontrako indarkeria eta etxeko indarkeriaren kontra* (40. artikulua).

El Diario Feminista (2018). *Consentimiento sexual y actos comunicativos*. Barcelona: Ainhoa Flecha. <https://eldiariofeminista.info/2018/02/11/consentimiento-sexual-y-actos-comunicativos/>

El Diario Feminista (2019). *El caso de "La Manada" exige nuevas aportaciones científicas*. Barcelona: Lidia Puigvert. <https://eldiariofeminista.info/2019/06/21/el-caso-de-la-manada-exige-nuevas-aportaciones-cientificas/>

European Commission: *What is gender-based violence?* https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

European Institute for Gender Equality: *Gender Statistics Database*. https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/ta_wrklab_wrk_cond_wrkcultdiscr__ewcs_harassment/bar

Flecha, R. (2021). Second-Order Sexual Harassment: Violence Against the Silence Breakers Who Support the Victims. *Violence Against Women*, 27 (11), 1980-1999.

Flecha, R., Tomás, G., & Vidu, A. (2020). Contributions from psychology to effective use and achievement of sexual consents. *Frontiers in Psychology*, 11 (92).

FRA - Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentzia (2014): *Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziaren inkesta, emakumeen aurkako indarkeriari buruz* https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_es.pdf

Latcheva, R. (2017). Sexual Harassment in the European Union: A Pervasive but Still Hidden Form of Gender-Based Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 32 (12), 1821-1852.

Harvard University's Office for Gender Equity (2021). *Helping Harvard Engage in Bystander Intervention. What Can We Do? Steps to Stopping Harassment*.

Planned Parenthood Federation of America: Consentimiento sexual. <https://www.plannedparenthood.org/learn/relationships/sexual-consent>

Puigvert, L., Vidu, A., Melgar, P., & Salceda, M. (2021). BraveNet Upstander Social Network against Second Order of Sexual Harassment. *Sustainability*, 13 (8), 4135

Melgar, P., Campdepadrós-Cullell, R., Fuentes-Pumarola, C., & Mut-Montalvá, E. (2020). "I think I will need help": A systematic review of who facilitates the recovery from gender-based violence and how they do so. *Health Expectations*, 24 (1), 1-7.

Melgar, P., Geis, G., Flecha, R., & Soler, M. (2021). Fear to Retaliation: The Most Frequent Reason for Not Helping Victims of Gender Violence. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences*, 10 (2), 31-50.

Moschella, E. A., & Banyard, V. L. (2020). Reactions to Actions: Exploring How Types of Bystander Action Are Linked to Positive and Negative Consequences. *The Journal of Primary Prevention*, 41 (6), 585-602.

National Sexual Violence Resource Center. *I Ask for Consent. Sexual Assault Awareness Month*. <https://www.nsvrc.org/saam/2019>

Valls, R., Puigvert, L., Melgar, P., Garcia-Yeste, C. (2016). Breaking the silence at Spanish Universities: Findings from the first study of violence against women on campuses in Spain. *Violence Against Women*, 22 (13), 1519-1539

Vidu, A., Puigvert, L., Flecha, R., & López de Aguilera, G. (2021). The concept and the name of Isolating Gender Violence. *Multidisciplinary Journal of Gender Studies*, 10 (2), 176-200.

Vidu, A., Valls, R., Puigvert, L., Melgar, P., & Joanpere, M. (2017). Second Order of Sexual Harassment - SOSH. *Multidisciplinary Journal of Educational Research*, 7 (1), 1-26.





Erakunde autonomotzatuta

EUSKO JAURLARITZA
DEPARTAMENTU JAURTIEN
ETXETIKERIAK ERANTORTZE SAIA

Organismo Autónomo del

GOBIERNO VASCO
DEPARTAMENTO DE POLÍTICA SOCIAL
PARTICIÓN POLÍTICA SOCIAL